

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طرح قرآنی رسول اکرم ﷺ با محوریت
سوره نور

مکتب قرآن امام رضا (ع)

فهرست

● معرفی طرح رسول اکرم ﷺ و دستورالعمل اجرای طرح	۱
● سوره نور را بشناسیم	۲
● متن سوره نور	۳
● ترجمه سوره	۴
● روز اول	۸
● روز دوم	۱۴
● روز سوم	۱۶
● روز چهارم	۱۸
● روز پنجم	۲۰
● روز ششم	۲۲
● روز هفتم	۲۴
● روز هشتم	۲۶
● روز نهم	۲۸
● روز دهم	۳۰
● روز یازدهم	۳۲
● روز دوازدهم	۳۴
● روز سیزدهم	۳۶
● روز چهاردهم	۳۸
● روز پانزدهم	۴۰
● روز شانزدهم	۴۳
● زیارت اربعین	۴۴
● دعای فرج	۴۶
	۴۸

معرفی طرح رسول اکرم ﷺ

طرح رسول اکرم ﷺ، طرح قرآنی سوره محور است که مطابق برنامه‌ریزی زمانی از پیش تعیین شده در سراسر کشور با محوریت مناطق محروم در ایران و کشورهای اسلامی اجرامی گردد.

هدف از این طرح، قرائت و معرفت‌افزایی نسبت به سوره‌های مختلف قرآن و مطالب منتخب دینی است. در این طرح تلاش می‌شود با زبان ساده برگرفته از منابع اصیل اسلامی با صرف کمترین زمان ممکن شناخت قرآنی در میان افراد مختلف جامعه ایجاد گردد. طرح رسول اکرم ﷺ سعی دارد در خصوص سوره مبارکه نور در میان اقشار مختلف جامعه معرفت‌افزایی نماید.

دستورالعمل اجرای طرح

فرهیخته عزیز

برای اجرای طرح سوره مبارکه نور ابتدا تلاوت سوره توسط شما یا یکی از حضار در جلسه یا پخش صوت سوره از طریق موبایل و... به گوش مستمعان برسد. سپس در هر یک از این شانزده روز مطابق همان مطالب متناسب با روز اقدام گردد، ابتدا متن و ترجمه سوره بیان شود محتوای این بخش برگرفته از تفاسیر روایی به ویژه تفسیر المیزان می‌باشد و سپس به بیان نکات تربیتی آیات آن روز و بخش سوم با عنوان سلام بر مهدی به بیان روایت مختص به زمان غیبت و انتظار حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الیک برگرفته از کتاب الغیبه می‌پردازد. ^۱ حسن ختام مراسم هر روز قرائت دعای پر فیض فرج می‌باشد. امید است در پایان طرح نسبت به مفاهیم سوره مبارکه نور و نکات تربیتی و اخلاقی این سوره معرفت مورد رضای خداوند ایجاد گردد.

با محوریت سوره مبارکه نور

طرح قرآنی رسول اکرم ﷺ

۲۰

۱. کتاب الغیبه نوشته محمد بن ابراهیم بن جعفر الکاتب معروف به ابن ابی زینب معروف به نعمانی است که او کاتب شیخ کلینی بوده و اولین کتاب در باب غیبت حضرت حجت (عج) را گردآوری نموده است.

سوره مبارکه نور را بشناسیم

سوره نور بیست و چهارمین سوره قرآن و از سوره‌های مدنی که در جزء ۱۸ قرآن جای گرفته است. این سوره را از آن جهت نور می‌نامند که کلمه نور ۷ بار در آن به کار رفته و آیه نور در آن آمده است. در فضیلت سوره نور از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده هر که سوره نور را قرائت نماید خداوند به تعداد تمام مردان و زنان مؤمن در گذشته و در آینده به او ده حسنه می‌دهد^۱ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم سفارش به آموزش سوره نور کرده و فرمودند از حقوق دختر بر پدر آن است که سوره نور را به او تعلیم دهد^۲.

به خواندن و آموزش سوره نور به بانوان نیز تاکید فراوان شده و خواص فراوانی نیز بر کثرت تلاوت سوره نور آمده است از جمله در کتاب کافی آمده است برای درمان ضعف چشم اگر آیه ۳۵ سوره نور را بنویسد و بشوید و از آن آب در چشم کشد مؤثر است^۳.

در این سوره احکام و مسائل مربوط به روابط نامشروع، تهمت و رواج آن در جامعه مسلمین، اشاعه فحشا، حجاب آقایان و بانوان، لزوم ازدواج و فراهم کردن امکانات، طبیات و خبائث و تفاوت آنها در بهره‌وری از نور هدایت، لزوم پیروی از احکام الهی و... بیان شده است.

۱. طبرسی، مجمع البیان، ۱۳۷۲ ش، ج ۷، ص ۲۱۶

۲. شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ۱۳۸۲ ق، ج ۸، ص ۱۱۲

۳. کلینی، الکافی، ۱۴۰۷ ق، ج ۲، ص ۶۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

متن سوره نور

نور

باصحوبت سوره مبارکه نور

طرح قرآن رسول اکرم ﷺ

۶

سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهِدَ عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾ وَالخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾ وَالخَامِسَةُ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ إِنْ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّتِمْ وَتَقُولُونَ يَا قَوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ إِنْ الَّذِينَ يُجِبُونَ أَنْ تَشِيْعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَعُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ

فَاتَّه يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَا يَأْتِلُ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِيَعْفُوا وَيُلِغُوا الْأَثْمَانَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْعَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُؤْقِنُ اللَّهُ دِينَهُمُ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٦٥﴾ الْحَبِيبَاتُ لِلْحَبِيبِينَ وَالْحَبِيبُونَ لِلْحَبِيبَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٦٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٦٧﴾ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٦٨﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٦٩﴾ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا أَرْوَاحَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنْ اللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٧٠﴾ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِمُخْمَرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٧١﴾ وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُعْهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٢﴾ وَلَيْسَتَّعْفِيفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُعْطِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتْيَانَكُمْ عَلَىٰ الْبِعَاءِ إِنْ أَرَدَنْ تَحْصُنَا لَتَبْتَغُوا عَرْضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهَنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِمْ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٣﴾ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٧٤﴾ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَىٰ نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ

بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾ فِي بُيُوتِ أذنَ اللّٰهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ
وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللّٰهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ
يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيََهُمُ اللّٰهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُمُ
مِن فَضْلِهِ وَاللّٰهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ
بَقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللّٰهُ عِنْدَهُ فُوقَهَا حِسَابَهُ
وَاللّٰهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لَبِيٍّ يَعْشَاهُ مَوْجٌ مِّن فُوقِهِ مَوْجٌ مِّن فُوقِهِ
سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فُوقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَاهَا وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ
نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهُ يُسَبِّحُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالصَّيْرُ صَافَاتٍ
كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٤١﴾ وَاللّٰهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَإِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٤٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهُ يُرْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى
الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِّن خِلَالِهِ وَيُنزِلُ مَن السَّمَاءِ مَن جِبَالٍ فِيهَا مِن بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ
وَيَصْرِفُهُ عَن مَن يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿٤٣﴾ يُقَلِّبُ اللّٰهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَاتِ
فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿٤٤﴾ وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَن يَمْشِي عَلَى
بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَن يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَن يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللّٰهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٥﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَاللّٰهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّن بَعْدِ ذَلِكَ
وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِن يَكُن لَّهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُدْعِينَ ﴿٤٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ
يَخَافُونَ أَن يَحِيفَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ
الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَن يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُقْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَن يُطِعِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾
وَأَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُل لَّا تُقْسِمُوا طَاعَةٌ مَّعْرُوفَةٌ إِنَّ اللّٰهَ

حَبِيرٍ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا وَاهُمْ النَّارُ وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾ وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْهُم مَفَاتِحُهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِتَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأُذِنَ لِمَنْ شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرَ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٢﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذٍ فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٤﴾

به نام خداوند بخشنده و بخشایشگر

(این) سوره‌ای است که آن را فرو فرستادیم، و (عمل به آن را) واجب نمودیم، و در آن آیات روشنی نازل کردیم، شاید شما متذکر شوید! ﴿۱﴾ هر يك از زن و مرد زناکار را صد تازیانه بزنید و نباید رافت (و محبت کاذب) نسبت به آن دو شما را از اجرای حکم الهی مانع شود، اگر به خدا و روز جزا ایمان دارید! و باید گروهی از مؤمنان مجازاتشان را مشاهده کنند! ﴿۲﴾ مرد زناکار جز با زن زناکار یا مشرک ازدواج نمی‌کند و زن زناکار را، جز مرد زناکار یا مشرک، به ازدواج خود در نمی‌آورد و این کار بر مؤمنان حرام شده است! ﴿۳﴾ و کسانی که آنان پاکدامن را متهم می‌کنند، سپس چهار شاهد (بر مدعی خود) نمی‌آورند، آنها را هشتاد تازیانه بزنید و شهادتشان را هرگز نپذیرید و آنها همان فاسقانند! ﴿۴﴾ مگر کسانی که بعد از آن توبه کنند و جبران نمایند (که خداوند آنها را می‌بخشد) زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است. ﴿۵﴾ و کسانی که همسران خود را (به عمل منافی عفت) متهم می‌کنند، و گواهی جز خودشان ندارند، هر يك از آنها باید چهار مرتبه به نام خدا شهادت دهد که از راستگویان است. ﴿۶﴾ و در پنجمین بار بگوید که لعنت خدا بر او باد اگر از دروغگویان باشد. ﴿۷﴾ آن زن نیز می‌تواند کیفر (زنا) را از خود دور کند، به این طریق که چهار بار خدا را به شهادت طلبد که آن مرد (در این نسبتی که به او می‌دهد) از دروغگویان است. ﴿۸﴾ و بار پنجم بگوید که غضب خدا بر او باد اگر آن مرد از راستگویان باشد. ﴿۹﴾ و اگر فضل و رحمت خدا شامل حال شما نبود و اینکه او توبه‌پذیر و حکیم است (بسیاری از شما گرفتار مجازات سخت الهی می‌شدید)! ﴿۱۰﴾ مسلماً کسانی که آن تهمت عظیم را عنوان کردند گروهی (متشکل و توطئه‌گر) از شما بودند اما گمان نکنید این ماجرا برای شما بد است، بلکه خیر شما در آن است آنها هر کدام سهم خود را از این گناهی که مرتکب شدند دارند و از آنان کسی که بخش مهم آن را بر عهده داشت عذاب عظیمی برای اوست! ﴿۱۱﴾ چرا هنگامی که این (تهمت) را شنیدید، مردان و زنان با ایمان نسبت به خود (و کسی که همچون خود آنها بود) گمان خیر نبردند و نگفتند این دروغی بزرگ و آشکار است؟! ﴿۱۲﴾ چرا چهار شاهد برای آن نیاوردند؟! اکنون که این گواهان را نیاوردند، آنان در پیشگاه خدا دروغ‌گویانند! ﴿۱۳﴾ و اگر فضل و رحمت الهی در دنیا و آخرت شامل شما نمی‌شد، بخاطر این گناهی که کردید عذاب سختی به شما می‌رسید! ﴿۱۴﴾ به خاطر بیاورید زمانی را که این شایعه را از زبان یکدیگر می‌گرفتید، و با دهان خود سخنی می‌گفتید که به آن یقین نداشتید و آن را کوچک می‌پنداشتید در حالی که نزد خدا بزرگ است! ﴿۱۵﴾ چرا هنگامی که آن را شنیدید نگفتید: «ما حق نداریم که به این سخن تکلم کنیم خداوند منزهی تو، این بهتان بزرگی است»؟! ﴿۱۶﴾ خداوند شما را اندرز می‌دهد که هرگز چنین کاری را تکرار نکنید اگر ایمان دارید! ﴿۱۷﴾ و خداوند آیات را برای شما بیان می‌کند، و خدا دانا و حکیم است. ﴿۱۸﴾ کسانی که دوست دارند زشتیها در میان مردم با ایمان شیوع یابد، عذاب دردناکی برای آنان در دنیا و آخرت است و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید! ﴿۱۹﴾ و اگر فضل و رحمت الهی شامل حال شما نبود و اینکه خدا مهربان و رحیم است (مجازات سختی دامانتان را می‌گرفت)! ﴿۲۰﴾ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از گام‌های شیطان پیروی نکنید! هر کس پیرو شیطان شود (گمراهش

با آتش شعله ور شود نوری است بر فراز نوری و خدا هر کس را بخواهد به نور خود هدایت می‌کند، و خداوند به هر چیزی داناست. ﴿۳۵﴾ (این چراغ پرفروغ) در خانه‌هایی قرار دارد که خداوند اذن فرموده دیوارهای آن را بالا برند (تا از دستبرد شیاطین و هوسبازان در امان باشد) خان‌هایی که نام خدا در آنها برده می‌شود، و صبح و شام در آنها تسبیح او می‌گویند... ﴿۳۶﴾ مردانی که نه تجارت و نه معامله‌ای آنان را از یاد خدا و برپاداشتن نماز و ادای زکات غافل نمی‌کند آنها از روزی می‌ترسند که در آن، دلها و چشمها زیر و رو می‌شود. ﴿۳۷﴾ (آنها به سراغ این کارها می‌روند) تا خداوند آنان را به بهترین اعمالی که انجام داده اند پاداش دهد، و از فضل خود بر پاداششان بیفزاید و خداوند به هر کس بخواهد بی حساب روزی می‌دهد (و از مواهب بی انتهای خویش بهره مند می‌سازد).

﴿۳۸﴾ کسانی که کافر شدند، اعمالشان همچون سرابی است در یک کویر که انسان تشنه از دور آن را آب می‌پندارد اما هنگامی که به سراغ آن می‌آید چیزی نمی‌یابد، و خدا را نزد آن می‌یابد که حساب او را بطور کامل می‌دهد و خداوند سریع الحساب است! ﴿۳۹﴾ یا همچون ظلماتی در یک دریای عمیق و پهناور که موج آن را پوشانده، و بر فراز آن موج دیگری، و بر فراز آن ابری تاریک است ظلمتهایی است یکی بر فراز دیگری، آن گونه که هر گاه دست خود را خارج کند ممکن نیست آن را ببیند! و کسی که خدا نوری برای او قرار نداده، نوری برای او نیست! ﴿۴۰﴾ آیا ندیدی تمام آنان که در آسمان‌ها و زمینند برای خدا تسبیح می‌کنند، و همچنین پرندگان به هنگامی که بر فراز آسمان بال گسترده‌اند؟! هر یک از آنها نماز و تسبیح خود را می‌داند و خداوند به آنچه انجام می‌دهند داناست! ﴿۴۱﴾ و از برای خداست حکومت و مالکیت آسمانها و زمین و بازگشت (تمامی موجودات) بسوی اوست! ﴿۴۲﴾ آیا ندیدی که خداوند ابرهایی را به آرامی می‌راند، سپس میان آنها پیوند می‌دهد، و بعد آن را متراکم می‌سازد؟! در این حال، دانه‌های باران را می‌بینی که از لابه لای آن خارج می‌شود و از آسمان - از کوه‌هایی که در آن است (ابرهایی که همچون کوه‌ها انباشته شده‌اند) - دانه‌های تگرگ نازل می‌کند، و هر کس را بخواهد بوسیله آن زیان می‌رساند، و از هر کس بخواهد این زیان را برطرف می‌کند نزدیک است درخشندگی برق آن (ابرها) چشمها را ببرد! ﴿۴۳﴾ خداوند شب و روز را دگرگون می‌سازد در این عبرتی است برای صاحبان بصیرت! ﴿۴۴﴾ و خداوند هر جنبنده‌ای را از آبی آفرید گروهی از آنها بر شکم خود راه می‌روند، و گروهی بر دو پای خود، و گروهی بر چهار پا راه می‌روند خداوند هر چه را بخواهد می‌آفریند، زیرا خدا بر همه چیز تواناست! ﴿۴۵﴾ ما آیات روشنگری نازل کردیم و خدا هر که را بخواهد به صراط مستقیم هدایت می‌کند! ﴿۴۶﴾ آنها می‌گویند: «به خدا و پیامبر ایمان داریم و اطاعت می‌کنیم!» ولی بعد از این ادعا، گروهی از آنان رویگردان می‌شوند آنها (در حقیقت) مؤمن نیستند! ﴿۴۷﴾ و هنگامی که از آنان دعوت شود که بسوی خدا و پیامبرش بیایند تا در میانشان داوری کند، ناگهان گروهی از آنان رویگردان می‌شوند! ﴿۴۸﴾ ولی اگر حق داشته باشند (و داوری به نفع آنان شود) با سرعت و تسلیم بسوی او می‌آیند! ﴿۴۹﴾ آیا در دل‌های آنان بیماری است، یا شک و تردید دارند، یا می‌ترسند خدا و رسولش بر آنان ستم کنند؟! نه، بلکه آنها خودشان ستمگرند! ﴿۵۰﴾ سخن مؤمنان، هنگامی که بسوی خدا و رسولش دعوت شوند تا میان آنان داوری کند، تنها این است که می‌گویند: «شنیدیم و اطاعت کردیم!» و اینها همان رستگاران واقعی هستند. ﴿۵۱﴾ و هر کس خدا و پیامبرش را اطاعت کند، و از خدا بترسد و از مخالفت فرمانش بپرهیزد،

چنین کسانی همان پیروزمندان واقعی هستند! ﴿۵۴﴾ آنها با نهایت تاکید سوگند یاد کردند که اگر به آنان فرمان دهی، (از خانه و اموال خود) بیرون می‌روند (و جان را در طبق اخلاص گذارده تقدیم می‌کنند) بگو: «سوگند یاد نکنید شما طاعت خالصانه نشان دهید که خداوند به آنچه انجام می‌دهید آگاه است!» ﴿۵۳﴾ بگو: «خدا را اطاعت کنید، و از پیامبرش فرمان برید! و اگر سرپیچی نمایید، پیامبر مسؤول اعمال خویش است و شما مسؤول اعمال خود! اما اگر از او اطاعت کنید، هدایت خواهید شد و بر پیامبر چیزی جز رساندن آشکار نیست!» ﴿۵۴﴾ خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه‌دار خواهد ساخت و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آنچنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت. و کسانی که پس از آن کافر شوند، آنها فاسق‌اند. ﴿۵۵﴾ و نماز را برپا دارید، و زکات را بدهید، و رسول (خدا) را اطاعت کنید تا مشمول رحمت (او) شوید. ﴿۵۶﴾ گمان مبر کافران می‌توانند از چنگال مجازات الهی در زمین فرار کنند! جایگاه آنان آتش است، و چه بد جایگاهی است! ﴿۵۷﴾ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بردگان شما، و همچنین کودکانتان که به حد بلوغ نرسیده‌اند، در سه وقت باید از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح، و نیمروز هنگامی که لباس‌های (معمولی) خود را بیرون می‌آورید، و بعد از نماز عشا این سه وقت خصوصی برای شماست اما بعد از این سه وقت، گناهی بر شما و بر آنان نیست (که بدون اذن وارد شوند) و برگرد یکدیگر بگردید (و با صفا و صمیمیت به یکدیگر خدمت نمایید). این گونه خداوند آیات را برای شما بیان می‌کند، و خداوند دانا و حکیم است! ﴿۵۸﴾ و هنگامی که اطفال شما به سن بلوغ رسند باید اجازه بگیرند، همان گونه که اشخاصی که پیش از آنان بودند اجازه می‌گرفتند اینچنین خداوند آیتش را برای شما بیان می‌کند، و خدا دانا و حکیم است! ﴿۵۹﴾ و زنان از کار افتاده‌ای که امید به ازدواج ندارند، گناهی بر آنان نیست که لباس‌های (رویین) خود را بر زمین بگذارند، بشرط اینکه در برابر مردم خود آرایی نکنند و اگر خود را بیوشانند برای آنان بهتر است و خداوند شنوا و داناست. ﴿۶۰﴾ بر نابینا و افراد لنگ و بیمار گناهی نیست (که با شما هم غذا شوند)، و بر شما نیز گناهی نیست که از خانه‌های خودتان (خانه‌های فرزندان یا همسرانتان که خانه خود شما محسوب می‌شود بدون اجازه خاصی) غذا بخورید و همچنین خانه‌های پدران، یا خانه‌های مادرانتان، یا خانه‌های برادرانتان، یا خانه‌های خواهرانتان، یا خانه‌های عموهایتان، یا خانه‌های عمه‌هایتان، یا خانه‌های دایی‌هایتان، یا خانه‌های خاله‌هایتان، یا خانه‌ای که کلیدش در اختیار شماست، یا خانه‌های دوستانتان، بر شما گناهی نیست که بطور دسته جمعی یا جداگانه غذا بخورید و هنگامی که داخل خانه‌ای شدید، بر خویشتن سلام کنید، سلام و تحیتی از سوی خداوند، سلامی پربرکت و پاکیزه! این گونه خداوند آیات را برای شما روشن می‌کند، باشد که ببیندیشید! ﴿۶۱﴾ مؤمنان واقعی کسانی هستند که به خدا و رسولش ایمان آورده‌اند و هنگامی که در کار مهمی با او باشند، بی‌اجازه او جایی نمی‌روند کسانی که از تو اجازه می‌گیرند، برآستی به خدا و پیامبرش ایمان آورده‌اند! در این صورت، هرگاه برای بعضی کارهای مهم خود از تو اجازه بخواهند، به هر یک از آنان که می‌خواهی (و صلاح می‌بینی) اجازه ده، و برایشان از خدا آمرزش بخواه که خداوند آمرزنده و مهربان است! ﴿۶۲﴾ صدا کردن پیامبر را در میان خود، مانند صدا کردن یکدیگر قرار ندهی خداوند کسانی از شما را که پشت سر دیگران پنهان می‌شوند، و یکی پس از دیگری فرار می‌کنند می‌داند! پس آنان که فرمان او را مخالفت می‌کنند، باید بترسند از اینکه فتنه‌ای دامنشان را بگیرد، یا عذابی دردناک به آنها برسد! ﴿۶۳﴾ آگاه باشید که برای خداست آنچه در آسمان‌ها و زمین است او می‌داند آنچه را که شما بر آن هستید، و (می‌داند) روزی را که بسوی او باز می‌گردند و (در آن روز) آنها را از اعمالی که انجام دادند آگاه می‌سازد و خداوند به هر چیزی داناست! ﴿۶۴﴾

طرح قرآنی رسول اکرم ﷺ با محوریت
سوره نور

ای آنکه نگاهت صد آیه نور داری

کے درجہ عالیہ صدقہ اور داری

مکتبہ قرآن امام رضا (ع)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿١﴾ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهِدَ عِدَابُهَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرِّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ يَزْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

به نام خداوند بخشنده و بخشایشگر

(این) سوره‌ای است که آن را فرو فرستادیم، و (عمل به آن را) واجب نمودیم، و در آن آیات روشنی نازل کردیم، شاید شما متذکر شوید! ﴿١﴾ هر یک از زن و مرد زناکار را صد تازیانه بزنید و نباید رافت (و محبت کاذب) نسبت به آن دو شمارا از اجرای حکم الهی مانع شود، اگر به خدا و روز جزا ایمان دارید! و باید گروهی از مؤمنان مجازاتشان را مشاهده کنند. ﴿٢﴾ مرد زناکار جز با زن زناکار یا مشرک ازدواج نمی‌کند و زن زناکار را، جز مرد زناکار یا مشرک، به ازدواج خود در نمی‌آورد و این کار بر مؤمنان حرام شده است! ﴿٣﴾ و کسانی که آنان پاکدامن را متهم می‌کنند، سپس چهار شاهد (بر مدعی خود) نمی‌آورند، آنها را هشتاد تازیانه بزنید و شاهداتشان را هرگز نپذیرید و آنها همان فاسقاند! ﴿٤﴾ مگر کسانی که بعد از آن توبه کنند و جبران نمایند (که خداوند آنها را می‌بخشد) زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است. ﴿٥﴾

تفسیر آیات روز اول

در ابتدای سوره نور خداوند متعال تاکید می‌کند که این سوره را نازل کردیم، و عمل به احکامی که در آن است را واجب نمودیم. اولین مطلبی که سوره بیان می‌کند مسئله زنا یا همان روابط جنسی میان زن و مرد نامحرم است. روایات بسیار زیاد و احکام بسیار جزئی راجع به مجازات زن یا مرد زناکار وجود دارد که در هر کدام شرایط سنجیده و حکم لازم توسط قانون بر فرد اجرامی شود. اگر فردی که مرتکب این خطا شده و روابط جنسی با نامحرم برقرار کرده به این عمل مشهور شد و توبه نکرد، حرام است که با فرد پاک و مسلمان ازدواج

علی علیہ السلام فرمود: بدانید به خدا قسم من و این دو فرزندم یقیناً کشته خواهیم شد و بدون تردید خداوند مردی را که از فرزندان من است در آخر الزمان برمی انگیزد که خونخواهی ما را خواهد کرد، و او حتماً از مردم پنهان خواهد شد، برای مشخص شدن گمراهان در زمان غیبت، تاجایی که نادان بگوید: خدا را به آل محمد نیازی نیست.

و بدانید که زمین از حجت خدای عزوجل خالی نمی ماند ولی خدای عزیز بزودی دیده خلقش را از او نابینا می سازد به خاطر ظلم و جورشان و زیاده روی آنان نسبت به خودشان، و اگر زمین يك ساعت از حجت خدا خالی بماند اهل خود را فرومی برد، لکن آن حجت مردم را می شناسد و آنان اورانمی شناسند، چنان که یوسف مردم را (برادرانش را) می شناخت و آنها او را نمی شناختند. سپس آن حضرت این آیه را تلاوت فرمود: «یا حَسْرَةً عَلَی الْعِبَادِ مَا یَأْتِیهِمْ...» ای دریغ بر بندگان، پیامبری برایشان نیامد مگر اینکه اورا به مسخره می گرفتند!.

کند؛ بلکه فقط می تواند با مشرک یا فرد زناکار ازدواج کند. باید توجه داشت که قرآن در آیه دوم سوره نور تاکید می کند که نباید از روی مهربانی از مجازات زناکار بگذرید بلکه باید قانون درباره او قضاوت کند و مجازات شود. روایات بسیاری در مورد قضاوت های امیرالمومنین علیہ السلام در مورد این جرم و مجازات آن آمده است. اما در مورد کسانی که به زنان عفیف نسبت زنا می دهند و چهار شاهد برای راستی ادعای خود نمی آورند، باید هشتاد تازیانه به ایشان زده شود چون ایشان فاسق شده اند، دیگر تا ابد شهادتی از آنان نباید قبول کرد، مگر آنکه اصلاح و توبه کند. متأسفانه گاهی در مشاجرات نسبت های غیر عفیفانه به بانوان مکرمه داده می شود که همگی حکم قانونی دارد و باید از این نسبت زدن ها دوری کرد. امام رضا علیہ السلام می فرمایند: خداوند عزوجل نسبت ناروا به زنان عفیف را حرام کرده زیرا در آن مفاسدی است به این شرح: فساد و تباه شدن انسان؛ نفی و سلب کردن فرزند از مادر؛ ابطال و از بین بردن موازین؛ ترک تربیت فرزند و علت های دیگری که جملگی موجب فساد مخلوق می باشند.

نکته تربیتی

در تربیت کودک نکته اساسی حفظ سلامت کلامی، رفتاری متناسب با تعالیم اسلامی است تا بتوان کودک مسلمان واقعی داشت. در سوره نور نکاتی را نسبت به مسائل اخلاقی و جلوگیری از ترویج فحشا بیان می کند که سعی می شود متناسب با آیات مورد بحث نکات تربیتی بیان شود.

۱- چهارچوب های اخلاق جنسی از منظر اسلام در خانواده آموزش و رعایت شود و حریم آن حفظ گردد و در صورت عدم رعایت چهارچوب ها با آن مقابله گردد.

۲- عفت کلام در خانه و در مواجهه با کودک حفظ گردد و همچنین کودکان عدم پیش داوری اخلاقی در تعاملات اجتماعی خود را از دوران کودکی آموزش ببینند.

سُوَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٦﴾ وَالْحَامِسَةَ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٧﴾ وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٨﴾ وَالْحَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

و کسانی که همسران خود را (به عمل منافی عفت) متهم می کنند، و گواهیانی جز خودشان ندارند، هر يك از آنها باید چهار مرتبه به نام خدا شهادت دهد که از راستگویان است. ﴿٦﴾

و در پنجمین بار بگوید که لعنت خدا بر او باد اگر از دروغگویان باشد. ﴿٧﴾
آن زن نیز می تواند کیفر (زنا) را از خود دور کند، به این طریق که چهار بار خدا را به

شهادت طلبد که آن مرد (در این نسبتی که به او می دهد) از دروغگویان است. ﴿٨﴾

و بار پنجم بگوید که غضب خدا بر او باد اگر آن مرد از راستگویان باشد. ﴿٩﴾
و اگر فضل و رحمت خدا شامل حال شما نبود و اینکه او توبه پذیر و حکیم است (بسیاری از شما گرفتار مجازات سخت الهی می شدید)! ﴿١٠﴾

امیرالمؤمنین علیه السلام به حضرت حذیفه بن یمان در روایتی بلند حقایقی از آینده را می‌فرماید که قسمتی از آن را در امروز و فردا قرار می‌دهیم.

امام علی علیه السلام می‌فرماید: ای فرزند یمان به زودی قریش با علی بیعت کنند ولی چندان نگذرد که بیعت خود را بشکنند و به مبارزه با او برخیزند و برستیزش اقدام نمایند و بر جسیهای بسی بزرگ بدوزند، پس از علی حسن به حکومت رسد و بیعتش بشکنند، پس حسین به حکومت رسد، و امت جدش او را خواهند کشت، پس لعنت و نفرین بر مردمی که پسر دختر پیامبرشان را بکشند، چنین امتی را عزت میاد، و بر طایفه دارش نفرین و لعنت باد و بر آن که برای آن فاسق برنامه‌ریزی می‌کند و کارهایش را سازمان می‌دهد، سوگند به آنکه جان علی به دست اوست، این مردم پس از کشتن فرزندم حسین همه عمر را در بدبختی ضلالت و گمراهی و ستم و کجروی و جور و چند دستگی در دین، به سر خواهند برد، و پیوسته در صد تغییر و تبدیل احکامی که خداوند در کتاب خود فرو فرستاده و به آشکار نمودن و اظهار بدعتها و از بین بردن سنتها و برهم زدن دستورات دین و به کارگرفتن قیاس در موضوعات هم شکل و کنار زدن محکمت (دستورات صریح) قرآن خواهند بود تا به کلی لباس دین اسلام از پیکر خویش برکنند و از این دین بیگانه گردند و به وادی کوری و گمراهی و سرگردانی و بدبختی و نیافتن راه نجات گرفتار شوند..... (نعمانی، ۱۹۹ ص)

تفسیر آیات روز دوم

در روایتی از رسول خدا صلی الله علیه و آله آمده است: زناکار در حالی که زنا می‌کند مؤمن نیست، و دزد هم در حالی که دزدی می‌کند مؤمن نیست، زیرا این افراد وقتی به چنین عملی دست می‌زنند ایمان از وجودشان کنده می‌شود، آنطور که پیراهن از تن کنده می‌شود. آیات امروز راجع به زنی است که شوهرش او را در حال زنا و خیانت کردن مشاهده کرده و چون ۴ شاهد ندارد می‌تواند برای قاضی ۴ بار خودش شهادت به خیانت زنش بدهد و پنجمین بار خود را لعنت کند اگر دروغ بگوید.

از آن طرف اگر زن نیز مدعی باشد که چنین نکرده و مرد دروغ می‌گوید می‌تواند ۴ بار شهادت به بری بودن خودش از فساد بدهد و پنجمین بار بر خودش لعنت بفرستد اگر دروغ بگوید. که در این صورت از نظر علامه طباطبایی بر یکدیگر نامحرم می‌شوند. البته اگر توبه کنند خداوند امکان دارد آنان را ببخشد. امام رضا علیه السلام در روایتی می‌فرماید گواهی دادن کسی که به دیگری افترا بسته است پذیرفته نمی‌شود مگر اینکه از آن افترا توبه نماید و توبه اش به این است که در همان مکانی که به او افترا بسته ایستاده و اقرار به دروغ گفتن خود کند.

نکته جالب در مورد آیه ۱۰ است که روایات زیادی مانند این بیان امام کاظم علیه السلام دارد که می‌فرماید: **الْفُضْلُ**، همان رسول خدا است و منظور از **رَحْمَتٌ**، امام علی است.

نکته تربیتی

نکته تربیتی که می‌توان در این آیات عنوان کرد ایجاد حس اعتماد و همدلی در خانواده است.

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ
 امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ
 ﴿١١﴾ لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ
 مُّبِينٌ ﴿١٢﴾ لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَقُلْتُكَ عِنْدَ اللَّهِ
 هُمْ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا
 أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٤﴾

مسلمانا کسانى که آن تهمت عظیم را عنوان کردند گروهى (متشکل و توطئه‌گر) از شما بودند؛ اما گمان نکنید این ماجرا برای شما بد است، بلکه خیر شما در آن است؛ آنها هر کدام سهم خود را از این گناهی که مرتکب شدند دارند؛ و از آنان کسى که بخش مهم آن را بر عهده داشت عذاب عظیمى برای اوست! ﴿١١﴾ چراهنگامى که این (تهمت) را شنیدید، مردان و زنان با ایمان نسبت به خود (و کسى که همچون خود آنها بود) گمان خیر نبردند و نگفتند این دروغى بزرگ و آشکار است؟! ﴿١٢﴾ چراهارشاهد برای آن نیاوردند؟! اکنون که این گواهان را نیاوردند، آنان در پیشگاه خدا دروغ‌گو یانند! ﴿١٣﴾ و اگر فضل و رحمت الهی در دنیا و آخرت شامل شما نمى‌شد، بخاطر این گناهی که کردید عذاب سختی به شما می‌رسید! ﴿١٤﴾

امام علی علیه السلام در ادامه صحبت خود به یمن می‌فرماید: کشتندگان فرزندان من، درندگان پرده [من و] حرمت من اند، پس این امت پیوسته ستمگرند و همچون سگان در ستیز بایک دیگر؛ بر حرام دنیا به سر برند و در دریاهاى هلاکت و گودال‌های خون، عمر سپری کنند تا آن زمان که غائب‌شونده فرزندان من از دیدگان مردم پنهان شود و مردم به هم بگویند، آیا او گم شده؟ آیا کشته شده؟ یا خود وفات یافته است؟ که فتنه شدت گیرد، و بلا نازل شود، و آتش جنگ قبیله‌ای برافروزد، و مردم در دینشان تندروی کنند و همصدا شوند که حجّت از میان رفته و امامت باطل شده است. و حج گزاران در آن سال از شیعه علی و دشمنانش همه به حج روند تا جستجو و کندوکاو از یادگار گذشتگان کنند، ولی نه از او نشانه‌ای دیده شود و نه خبری و نه بازمانده‌ای شناخته شود، پس در چنین وضعی شیعه علی مورد ناسزاگوئیها قرار گیرد، دشمنانش به او سخنهاى ناشایست می‌گویند و اشار و نابکاران در گفتگو بر شیعیان چیره شوند تا جایی که امت، سرگردان می‌ماند و به وحشت بیفتد و این سخن که حجّت از میان رفته و امامت باطل گردیده است، فراوان شود (بر سر زبان‌ها شایع شود)، به خدای علی قسم که حجّت امت همان هنگام ایستاده و در راه آن (امت) گام برمی‌دارد، به خانه‌ها و کاخ‌هایشان داخل می‌شود، در شرق و غرب زمین در گردش است، گفته‌ها را می‌شنود و بر جماعت سلام می‌کند؛ او می‌بیند اما دیده نمی‌شود تا زمان و وعده‌اش فرا رسد و منادی از آسمان آواز دهد که «هلا امروز روز شادی فرزندان علی و شیعیان او است».

(نعمانی، ص ۲۰۰)

تفسیر آیات روز سوم

آیات این قسمت در مورد داستانی از تهمت به بانوان عقیف است که مورد غضب خداوند قرار گرفت. افک به معنای تهمت بزرگ است که به یکی از همسران پیامبر صلی الله علیه و آله زده شد و در جامعه پخش شد. با کمک امام علی علیه السلام دروغ بودن آن برملا شد. تهمت زندگان چند نفر از مسلمانان منافق صفت بودند که ضمن تهمت زدن، داستان را در میان مردم منتشر کرده و دست به دست گرداندند. زیرا اشاعه فحشاء در میان مؤمنین را دوست می‌داشتند، لذا خدا این آیات را نازل کرده، و از همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله دفاع نموده و به پیامبر صلی الله علیه و آله بشارت می‌دهد که این جریان برای تو خیر است نه شر. البته به مومنان هم نهییب می‌زند که چرا وقتی تهمتی را شنیدند آن را قبول کردند بلکه باید هیچ نسبت ناروایی را بدون شاهد نپذیرفت به خصوص اگر این نسبت به منسوبین به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله باشد. مومنان اگر نسبت ناروایی به کسی شنیدند نباید باور کنند و آن را اشاعه دهند زیرا اشاعه نسبت ناروا به افراد عذاب عظیم در پی دارد.

نکته تربیتی

یکی از خط قرمزهای پر اهمیت برای پرورش کودکان از بین بردن اعتماد بر مبنای عفت در میان خانواده و اطرافیان است. که این ناهنجاری خود را در دوره‌های دوستانه والدین و مشاجرات در حین طلاق در کلام والدین مطرح می‌گردد در صورتی که ایشان حضور کودکان را در این مشاجرات رعایت نمی‌کنند.

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّئًا وَهُوَ
عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ
هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾
وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ
فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

به خاطر بیاورید زمانی را که این شایعه را از زبان یکدیگر می‌گرفتید، و با دهان خود
سخنی می‌گفتید که به آن یقین نداشتید؛ و آن را کوچک می‌پنداشتید در حالی که
نزد خدا بزرگ است! ﴿۱۵﴾

چرا هنگامی که آن را شنیدید نگفتید: «ما حق نداریم که به این سخن تکلم کنیم؛
خداوند امنزه‌ی تو، این بهتان بزرگی است!»؟ ﴿۱۶﴾

خداوند شما را اندرز می‌دهد که هرگز چنین کاری را تکرار نکنید اگر ایمان دارید! ﴿۱۷﴾
و خداوند آیات را برای شما بیان می‌کند، و خدا دانا و حکیم است. ﴿۱۸﴾

کسانی که دوست دارند زشتیها در میان مردم با ایمان شیوع یابد، عذاب دردناکی
برای آنان در دنیا و آخرت است؛ و خداوند می‌داند و شما نمی‌دانید! ﴿۱۹﴾
و اگر فضل و رحمت الهی شامل حال شما نبود و اینکه خدا مهربان و رحیم است
(مجازات سختی دامانتان را می‌گرفت)! ﴿۲۰﴾

تفسیر آیات روز چهارم

امام صادق علیه السلام فرمودند: به يك ديگر بپیوندید و نیکی کنید و نسبت به هم مهربان باشید، پس سوگند به آنکه دانه را شکافته و جانداران را از نیستی آفریده، شما را روزی فرا رسد که هیچ يك از شما جایی برای درهم و دینارش نیابد - یعنی به هنگام قائم علیه السلام محلی که در آن درهم و دینار خود را صرف کند نیابد به خاطر بی نیازی همه مردم که با فضل خدا و ولع او حاصل شده - عرض کردم: آن کی و چگونه خواهد بود؟ فرمود: هنگامی که امامتان را نیابید، و همچنان باقی خواهید بود تا بر شما آشکار گردد به انسان خورشید دمد، در حالی که نومیدانه به سر می برد، شما را بر حذر می دارم از شك و دودلی، ناباوریهار از خود دور کنید، من شما را بر حذر داشتم، پس بر حذر باشید، کامیابی و هدایت شما را از خدایم خواهم (نعمانی، ص ۲۱)

این آیات پیرو بحث دفعه قبل برای بار سوم به مومنان نهیب می زند که چگونه بهتان و تهمت را پذیرفتید و آن را انتشار دادید؟ این در حالی است که فکر می کردید یک کار ساده انجام دادید ولی بهتان به ناموس نزد خداوند متعال بسیار مهم است و عذاب دردناک دارد. آنچه که امروز نیز به راحتی در کلام عامیانه از آن استفاده می شود اما برای خداوند بسیار مهم است. خداوند از مومنان قول می گیرد که دیگر این گونه بهتان و تهمت را انجام ندهند و تا شهود کامل آن را تصدیق نکرده اند نپذیرند. در برخی روایات آمده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز وقتی چنان اخباری از مومنان برای قضاوت به ایشان می رسید بر می آشفتمند تا این که شهود کامل شود، سپس دستور اجرای حکم را می دادند. اشاعه فحشا در بین جامعه مومنین از مهمترین کارهایی است که منافقین و کافران انجام می دهند و بسیاری از اوقات مومنین خودشان به این کار کمک می کنند و دهان به دهان یا در زمان حال در فضای مجازی دست به دست می کنند که در این صورت عملاً مومنان سرباز فرهنگی دشمنان اسلام می شوند. برای خداوند تصویر عقیق از جامعه اسلامی و دینی بسیار اهمیت دارد که در این آیات نیز به وضوح مشخص است. انشاء الله ما نیز از اشاعه دهندگان تصویر مثبت از جامعه اسلامی باشیم. امام صادق علیه السلام (کسی که درباره ی مؤمنی آنچه را چشمانش دیده و گوشهایش شنیده بگوید، پس او از جمله کسانی است که خداوند عزوجل درباره ی آنان فرموده است: إِنَّ الَّذِينَ يُجْتَوْنَ أَنْ تَشِيخَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) (الکافی، ج ۲، ص ۳۵۷)

نکته تربیتی

در بازگویی اتهامات نسبت به دیگران خودداری کنیم و به کودکان آموزش دهیم که کلامی را بدون تحقیق کردن بازگو نکنند.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۱﴾ وَلَا يَأْتِلُ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿۱۲﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْعَافِيَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۳﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۴﴾ يَوْمَئِذٍ يُؤْقِعُ اللَّهُ دِينَهُمْ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿۱۵﴾

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از گام‌های شیطان پیروی نکنید! هرکس پیرو شیطان شود (گمراهش می‌سازد، زیرا) او به فحشا و منکر فرمان می‌دهد؛ و اگر فضل و رحمت الهی بر شما نبود، هرگز احدی از شما پاک نمی‌شد؛ ولی خداوند هر که را بخواهد تزکیه می‌کند، و خدا شنوا و داناست! ﴿۱۱﴾

آنها که از میان شما دارای برتری (مالی) و وسعت زندگی هستند نباید سوگند یاد کنند که از انفاق نسبت به نزدیکان و مستمندان و مهاجران در راه خدا دریغ نمایند؛ آنها باید عفو کنند و چشم‌پوشند؛ آیا دوست نمی‌دارید خداوند شما را ببخشد؟! و خداوند آمرزنده و مهربان است! ﴿۱۲﴾

کسانی که زنان پاکدامن و بی‌خبر (از هرگونه آلودگی) و مؤمن را متهم می‌سازند، در دنیا و آخرت از رحمت الهی بدورند و عذاب بزرگی برای آنهاست ﴿۱۳﴾ در آن روز زبانها و دستها و پاهایشان بر ضد آنها به اعمالی که مرتکب می‌شدند گواهی می‌دهد! ﴿۱۴﴾

آن روز، خداوند جزای واقعی آنان را بی‌کم و کاست می‌دهد؛ و می‌داند که خداوند حق آشکار است! ﴿۱۵﴾

تفسیر آیات روز پنجم

علامه طباطبایی معتقد است شیطان فقط به باطل دعوت نمی‌کند بلکه برخی اوقات به مواردی دعوت می‌کند که به امور دینی مشابَهت دارد. آن امر ناپسند را در بستر زیبایی دین می‌پیچد، و نام دین بر آن می‌گذارد، و انسان‌های جاهل هم بدون دلیل آنرا می‌پذیرند، و علامت شیطانی بودن آن این است که خدا و رسول در ضمن تعالیم دینی خود نامی از آن نبرده باشند. معنای پیروی از گام‌های شیطان همین است. شیطان به امور ناخوشایند از لحاظ دینی که همان منکر است و گناهان بسیار بزرگ که همان فحشا است امر می‌کند و اگر خداوند متعال به مومنان فضل و رحمت نداشت آنان پاکیزه نمی‌ماندند.

برخی از مومنان ثروتمند، بعد از ماجرای اِفک که تهمت به خانم عفیفه شوهردار بود، قسم خوردند که به کسانی که این شایعه را پخش کردند ترحم نکنند اما خداوند در آیه ۲۲ آنان را به کمک کردن به مومنان از اقوام و مسکین و مهاجر در راه خدا تشویق می‌کند. اما کسانی که تهمت به خانم‌های عفیف و شوهردار می‌زنند عذاب دردناک و لعنت نصیبشان می‌شود و زبان و دستها و اعضای بدنشان در روز قیامت علیه آنها شهادت می‌دهند.

نکته تربیتی

باید در مواجهه با کار خوب و بد فرزند توجه داشت که تشویق و تنبیه و محرومیت، برای تقویت امورات رفتاری و اخلاقی مناسب است و البته متناسب با جنس و سن فرزند والدین باید با دقت به تأثیرگذاری، شیوه مناسب را انتخاب کنند.

موسی بن جعفر علیه السلام می‌فرماید: «هنگامی که پنجمین فرزند از امام هفتم ناپدید شود، پس خدا را، خدا را (مواظب باشید) در دیتان که شما را از آن دور نسازند که صاحب این امر ناگزیر از غیبتی خواهد بود، تا کسی که بدین امر قائل است از آن بازگردد، همانا آن آزمایشی از جانب خداست که خداوند خلق خود را بدان وسیله می‌آزماید، اگر پدران و اجداد شما دینی صحیح‌تر از این دین می‌شناختند بدون شك از آن پیروی می‌کردند».

الْحَيَاتُ الْخَبِيثَاتُ وَالْحَبِيثُونَ الْخَبِيثَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ
أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿۱۱﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا
بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ﴿۱۲﴾ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ
ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۱۳﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ
تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿۱۴﴾

زنان ناپاک از آن مردان ناپاکند، و مردان ناپاک نیز به زنان ناپاک تعلق دارند؛ و زنان
پاک از آن مردان پاک، و مردان پاک از آن زنان پاکند! ایمان از نسبت های ناروایی که
(ناپاکان) به آنان می دهند مبرا هستند؛ و برای آنان آمرزش (الهی) و روزی پرارزشی
است! ﴿۱۱﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید! در خانه هایی غیر از خانه خود وارد نشوید تا اجازه
بگیرید و بر اهل آن خانه سلام کنید؛ این برای شما بهتر است؛ شاید متذکر شوید! ﴿۱۲﴾
و اگر کسی را در آن نیافتید، وارد نشوید تا به شما اجازه داده شود؛ و اگر گفته شد:
«بازگردید! بازگردید؛ این برای شما پاکیزه تر است؛ و خداوند به آنچه انجام می دهید
آگاه است! ﴿۱۳﴾

(ولی) گناهی بر شما نیست که وارد خانه های غیر مسکونی بشوید که در آن متاعی
متعلق به شما وجود دارد؛ و خدا آنچه را آشکار می کنید و آنچه را پنهان می دارید،
می داند! ﴿۱۴﴾

تفسیر آیات روز ششم

از نظر علامه طباطبایی آیه ۲۶ آنچه در مورد افراد خطاکار مهم است شهرت فرد به پاکی و یا زناکار بودن است که بر مؤمن همیشه باید گمان طیب بودن داشت مگر با شرایط یقین که در آیات قبل بیان شده بود.

امام حسن علیه السلام به معاویه فرمود: **الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ**؛ و تو و اصحاب تو ای معاویه داخل این جماعت خواهی بود. **وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ**؛ منظور از این گونه افراد علی بن ابی طالب و یاران و شیعیان آن بزرگوار هستند. در روایت دیگری نیز پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: دل مرد که پاک شد، جسمش نیز پاکیزه است و چون دلش ناپاک باشد جسمش نیز پلید و ناپاک خواهد بود. (الخصال، ج ۱، ص ۳۱)

نکته مهم آیات امروز اجازه گرفتن برای داخل شدن در منازل دیگران است و دلیل آن حفظ حیا و عفاف خانواده هاست. وقتی اجازه برای ورود با کلماتی مثل یا الله یا بلند سلام کردن گرفتید اما کسی جواب شمارا نداد داخل نشوید مگر این که خانه ای غیر مسکونی باشد. این آیات شاهد بر این است که همه این جلوگیری ها برای حفظ حرمت خانواده و عفت و حیای فضای مسکونی است.

نکته تربیتی

آموزش اجازه گرفتن به فرزندان برای ورود به منزل یا اتاق دیگران از موارد لازم در تربیت اسلامی است.

امام صادق علیه السلام در مورد زمان ظهور حضرت و باور مردم می فرمایند: بدانید که هرگاه او قیام کند حتماً مردم می گویند: این چگونه ممکن است؟ در حالی که چندین و چند سال است که استخوان های او نیز پوسیده است.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿۳۰﴾

به مؤمنان بگو چشم‌های خود را از نگاه به نامحرمان فروگیرند، و عفاف خود را حفظ
کنند؛ این برای آنان پاکیزه‌تر است؛ خداوند از آنچه انجام می‌دهید آگاه است ﴿۳۰﴾

تفسیر آیات روز هفتم

آیه ۳۰ و ۳۱ که به آیات حجاب معروف هستند با امر حجاب نگاه و پوشش به مردان آغاز شده و پیامبر ﷺ از سوی خدا موظف می‌شوند به آقایان مؤمن بگویند که چشم خود را بپوشند و از تیز نگاه کردن بپرهیزند. در دستور بعد مردان باید قسمت‌هایی از بدن خود را بپوشانند زیرا رعایت این دو دستور برای پاکی خود مؤمنین بهتر است. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: جوانی از انصار در مدینه با زنی روبرو شد. در آن زمان، زنان از پشت گوش‌هایشان نقاب می‌زدند. جوانی به آن زن که از روبرو می‌آمد نگاه می‌کرد و هنگامی که زن از پیش روی او گذشت نیز همچنان به او چشم دوخته بود. در این هنگام وارد کوچه‌ای به نام بنی فلان شد، از پشت به آن زن نگاه می‌کرد که در این حال استخوان یا شیشه‌ای که از دیوار بیرون آمده بود، صورتش را شکافت، وقتی زن رفت، آن جوان دید که خون بر سینه و لباسش ریخته، با خود گفت: «به خدا سوگند نزد رسول خدا رفته و ایشان را در جریان می‌گذارم». چون به محضر پیامبر رسید، پیامبر از او پرسید: «چه شده است» جوان، حضرت را در جریان امر گذاشت، جبرئیل این آیه را بر پیامبر نازل فرمود: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَيْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُؤُوهُمْ ذَلِكُمْ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ.

نکته تربیتی

والدین اگر در معاشرت با نامحرمان نگاه خود را حفظ کنند اینگونه فرزندان نیز حیای نگاه را از رفتار ایشان می‌آموزند. آموزش رعایت حفظ نگاه نسبت به نامحرم از همان کودکی در میان پسران و دختران بهتر باعث عادت می‌شود. پدران و مادران از پوشش مناسب و متعارف در محیط خانواده استفاده کنند و با تهیه لباس مناسب برای فرزندان از همان سنین ابتدایی لزوم داشتن پوشش برای بخش‌های خصوصی بدنشان را آموزش گیرند.

امام صادق علیه السلام از پدران خود و از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل می‌کند: اهل بیت من در مثل همچون ستارگان آسمانند که هرگاه ستاره‌ای از نظر ناپدید شود اختری دیگر خواهد آمدید تا آنجا که چون ستاره‌ای از آنها سر برزند و شما چشمان خویش بدان سوی دوزید و به سوی او با انگشتان اشاره کنید، پس فرشته مرگ آمده او را در بایند، سپس مدتی از روزگارتان را این چنین به سر برید، و فرزندان عبدالمطلب جملگی در این امر یکسان شوند و شناخته نگردد کدام از کدام است (یعنی در استحقاق امامت هیچ یک از دیگری برتری ندارد)، پس در چنین حال و وضعی ستاره شما آشکار شود، پس خدا را سپاس گوئید و امامت او را پذیرا شوید.

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ
أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ
أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الإِرْتِبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ
وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ
تُقْلِحُونَ ﴿۳۱﴾

و به آنان با ایمان بگو چشم‌های خود را از نگاه هوس آلود فروگیرند، و دامان خویش را حفظ کنند و زینت خود را - جز آن مقدار که نمایان است - آشکار ننمایند (و اطراف) روسری‌های خود را بر سینه خود افکنند (تا گردن و سینه با آن پوشانده شود)، و زینت خود را آشکار نسازند مگر برای شوهرانشان، یا پدرانشان، یا پسرانشان، یا پسرانشان، یا پسران همسرانشان، یا برادرانشان، یا پسران برادرانشان، یا پسران خواهرانشان، یا زنان هم‌کیششان، یا بردگانشان (کنیزانشان)، یا افراد سفیه که تمایلی به زن ندارند، یا کودکانی که از امور جنسی مربوط به زنان آگاه نیستند؛ و هنگام راه رفتن پاهای خود را به زمین نزنند تا زینت پنهانشان دانسته شود و صدای خلخال که برپا دارند به گوش رسد و همگی بسوی خدا بازگردید ای مؤمنان، تا رستگار شوید ﴿۳۱﴾

تفسیر آیات روز هشتم

آیه ۳۱ بعد از امر به مردان برای رعایت حجاب و عفاف در آیه قبل، به پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید به بانوان مؤمن بگو چشمان خود را فروگیرند و قسمت‌هایی از بدن خود را نیز محفوظ نگه دارند و زینت‌های خود را آشکار نکنند. در این آیه تأکید مهم به بانوان پوشاندن سینه با لباسی که سر را با آن می‌پوشانند، است. خمار لباسی است که سر را می‌پوشاند و در آیه امر شده که بانوان با همان پایین خمار، سینه خود را نیز بیوشانند و زینت‌های خود را جز به محرمان خود نشان ندهند. پیش از نازل شدن آیه بانوان خمار را پشت سر خود می‌بستند و گردن و گردن‌بند مشخص بود اما با نزول آیه حجاب گردن و سینه و زینت‌های آن مانند گردن‌بند واجب شد. سپس آیه شروع می‌کند به شمردن محرم‌های یک خانم مؤمن که یکی یکی نسبت‌های آنها با خانم را نام می‌برد، این افراد اشکالی ندارد که زینت بانوان مؤمن را ببینند:

۱. شوهر
۲. پدر
۳. پدر شوهر
۴. پسران شوهر
۵. برادر
۶. پسر برادر
۷. خانم‌های مسلمان
۸. برده و کنیز
۹. مردان سفیه و کم عقل که شهوت ندارند.
۱۰. پسر کوچک نابالغ

امام علی علیه السلام در توصیف امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشريف می‌فرماید: ساحت و درگاهش از همه شما گشاده‌تر و دانش او از همه شما فزونتر است و خویشان و نزدیکان را بیش از همه شما سرکشی می‌کند و حفظ پیوستگی می‌نماید، پروردگارا برانگیخته شدن او را مایه به درآمدن و سر رسیدن دل‌تنگی و اندوه قرار ده و به واسطه او پراکندگی امت را جمع ساز.

خداوند در آخر یک نهی هم می‌کند که بانوان مؤمن با پاک‌بیدن به زمین صدای زینت‌های خودشان را که پنهان کردند آشکار نکنند و در انتهای آیه خداوند امر به توبه کردن دسته جمعی داده تا رستگاری جامعه مسلمین حاصل شود. آنچه از آیه فهمیده می‌شود، عفاف چشم، پوشش و عفاف صدای زیورآلات بانوان است که مورد توجه قرار گرفته و آنچه اهمیت دارد رعایت عفاف و حجاب و بازگشت به سوی خدا برای رستگاری جامعه مسلمین و تک تک افراد است.

نکته تربیتی

مادران وقتی هنگام حضور نامحرمان حجاب خود را حفظ کنند و از آرایش کردن بپرهیزند، دخترانشان نیز از آنها الگو می‌گیرند تا وقتی در سن ۹ سالگی حجاب برایشان نسبت به افرادی که در آیه ذکر نشده بود لازم شد با رغبت نسبت به امر واجب خود اقدام کنند. این که فرهنگ حجاب در خانواده وجود داشته باشد کار فرزند برای رعایت حجاب را بسیار آسان می‌کند.

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ وَلَيْسَتَعَفِيفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرِهُوا فَتِيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِيَبْتِغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهِنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٤﴾

مردان و زنان بی همسر خود را همسر دهید، همچنین غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را؛ اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز می‌سازد؛ خداوند گشایش دهنده و آگاه است! ﴿۳۲﴾

و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید پاکدامنی پیشه کنند تا خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز گرداند! و آن بردگانتان که خواستار مکاتبه (قرارداد مخصوص برای آزاد شدن) هستند، با آنان قرارداد ببندید اگر رشد و صلاح در آنان احساس می‌کنید (که بعد از آزادی، توانایی زندگی مستقل را دارند)؛ و چیزی از مال خدا را که به شما داده است به آنان بدهید! و کنیزان خود را برای دستیابی متاع ناپایدار زندگی دنیا مجبور به خود فروشی نکنید اگر خودشان می‌خواهند پاک بمانند! و هر کس آنها را (بر این کار) اجبار کند، (سپس پشیمان گردد)، خداوند بعد از این اجبار آنها غفور و رحیم است! (توبه کنید و بازگردید، تا خدا شما را ببخشد!) ﴿۳۳﴾ ما بر شما آیاتی فرستادیم که حقایق بسیاری را تبیین می‌کند، و اخباری از کسانی که پیش از شما بودند، و موعظه و اندرزی برای پرهیزگاران! ﴿۳۴﴾

تفسیر آیات روز نهم

آیه ۳۲ از دواج است که به نزدیکان افراد مجرد صالح امر می‌کند که برای او همسر فراهم کنند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید دو رکعت نماز که مرد همسر دار می‌گزارد بهتر است از هفتاد رکعت که مرد بی‌همسر انجام می‌دهد. (الکافی، ج ۵، ص ۳۲۸). نکته بسیار مهم این است که به مسئله اقتصادی هم توجه شده و آن را مانع ازدواج نمی‌داند زیرا خدا با ازدواج به فرد وسعت می‌دهد و اگر فرد فقیر ازدواج کند خود خداوند او را از روی فضل غنی می‌کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: هر کس از ترس فقر ازدواج نکند، نسبت به خداوند بدگمان شده است؛ چرا که خدای متعال فرموده است: **إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ**. البته در آیه بعد آمده که اگر فرد شرایط ازدواج برایش مهیا نشد لازم است خویشتنداری کند تا خداوند ایشان را از روی فضلش غنی کند. البته این آیات مربوط به عفت و حجاب عمومی و مسئله ازدواج است و دستورات و نشانه‌های مهمی از سوی خداوند بیان می‌کند که انسان‌های متقی اجرامی کنند.

نکته تربیتی

فراهم کردن ازدواج فرزندان از وظایف بزرگترهاست که با تشویق و همکاری با ایشان ازدواج راحت را برایشان فراهم کنند. اگر یکی از اصلی‌ترین آینده‌نگری‌های خانواده برای فرزند ازدواج مناسب او باشد با فراهم کردن شرایط ازدواج برای وی فرد با علاقه و شوق به این امر پسندیده ترغیب می‌شود. در صورتی که امکان ازدواج برای فرزندانمان و یا خودمان مهیا نشد با برطرف کردن زمینه‌های انحراف و فساد خویشتنداری کنیم تا انشاء الله به فضل الهی مشکلات برطرف شود.

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در معنی فرمایش خدای تعالی که می‌فرماید (آیه ۵۵ سوره نور را تلاوت کرد). **«وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...»** خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کردار شایسته نمایند وعده فرموده است که آنان را حتماً خلافت در روی زمین بخشد همان گونه که پیشینیان را خلافت بخشید و دین پسندیده آنان را که بر ایشان بدان راضی بود بر همه ادیان پیروز گرداند و آنان را پس از هراسشان از دشمنان ایمنی بخشد و تنها مرا پرستش کنند و چیزی را با من شریک قرار ندهند آن حضرت فرمود: این آیه درباره حضرت قائم و یاران او نازل شده است.

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾

خداوند نور آسمان‌ها و زمین است؛ مثل نور خداوند همانند چراغ‌دانی است که در آن چراغی (پرفروغ) باشد، آن چراغ در حبابی قرار گیرد، حبابی شفاف و درخشانده همچون یک ستاره فروزان، این چراغ با روغنی افروخته می‌شود که از درخت پربرکت زیتونی گرفته شده که نه شرقی است و نه غربی؛ روغنش آنچنان صاف و خالص است که نزدیک است بدون تماس با آتش شعله‌ور شود؛ نوری است بر فراز نوری؛ و خدا هرکس را بخواهد به نور خود هدایت می‌کند، و خداوند به هر چیزی داناست ﴿۳۵﴾.

تفسیر آیات روز دهم

این آیه معروف به آیه نور است که توصیه شده بعد از هر نماز تلاوت شود. در ابتدای آن می‌فرماید: خداوند نور آسمانها و زمین است. امام رضا علیه السلام درباره‌ی آیه الله نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، فرمودند: «خداوند، هدایت‌کننده آسمانیان و زمینیان است. خداوند هر کس که طالب هدایت باشد به واسطه نور خود هدایت می‌کند.

در وصف هر کلمه از این آیه روایات زیادی از ائمه علیهم السلام آمده است که مصادیق و ازگان آیه را پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امام علی علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام و امامان دانسته‌اند و البته برخی نیز حضرت ابراهیم علیه السلام را ذکر کرده‌اند. که به واسطه ایشان مردم به خداوند معرفت و ایمان می‌یابند و به سمت نور خداوند هدایت می‌شوند. از امام صادق علیه السلام در مورد این آیه سوال شد ایشان فرمودند: «این مثل و داستانی است که خدا آن را برای ما بیان فرموده؛ بنابراین پیغمبر و امامان از دلالت‌های خدا و آیت‌های او هستند که به وسیله‌ی آنها به سوی توحید و مصالح دین و شرایع اسلام و سنت‌ها و فریضه‌ها راه برده می‌شود و هیچ قدرتی جز قدرت خدای بلند مرتبه و بزرگوار نیست.» التوحید، ص ۱۵۷ / بحار الأنوار، ج ۴، ص ۱۷ برخی از عبارت‌های آیه مانند «نور علی نور» مورد توجه بوده که در روایات متعدد ائمه اطهار علیهم السلام فرمودند: نُورٌ عَلَيَّ نُورٌ؛ یعنی امامی در پی امامی دیگر. انشاء الله با خواندن مکرر این آیه شریفه از نور معرفت و هدایت الهی بهره‌مند گردیم.

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در معنی این آیه (۱۴۹ سوره بقره) فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا: «پس در کارهای نیکو و شایسته بر یکدیگر پیشی جوئید خداوند (در روز قیامت) شما را هر کجا که باشید گرد می‌آورد، آن حضرت فرمود: این آیه درباره‌ی حضرت قائم علیه السلام و یاران او نازل شده، و آنان بدون قرار قبلی گرد هم می‌آیند.

نکته تربیتی

پیامبر و اهل بیت را به عنوان الگوی زندگی به فرزندان خود معرفی کنید و با سیره توصیه‌های ایشان آشنا کنید و از مهمترین قهرمان‌های زندگی ایشان را اهل بیت قرار دهید. یکی از راه‌های موثر شرکت در مجالس اهل بیت و حریم‌های مطهر و خواندن کتابهای کودکانه تاریخ اسلام است.

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رَجَالٌ لَا تُلْهِيمُهُمْ تِجَارَةً وَلَا بَيْعًا عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بَقِيَعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَقَّاهُ حِسَابُهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٣٩﴾ أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَعْشَاهُ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَاهَا وَمَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾

(این چراغ پرفروغ) در خانه‌هایی قرار دارد که خداوند اذن فرموده دیوارهای آن را بالا برند (تا از دستبرد شیاطین و هوسبازان در امان باشد)؛ خانه‌هایی که نام خدا در آنها برده می‌شود، و صبح و شام در آنها تسبیح او می‌گویند... ﴿٣٦﴾
مردانی که نه تجارت و نه معامله‌ای آنان را از یاد خدا و برپاداشتن نماز و ادای زکات غافل نمی‌کند؛ آنها از روزی می‌ترسند که در آن، دلها و چشمها زیر و رو می‌شود. ﴿٣٧﴾
(آنها به سراغ این کارها می‌روند) تا خداوند آنان را به بهترین اعمالی که انجام داده‌اند پاداش دهد، و از فضل خود برپاداششان بیفزاید؛ و خداوند به هر کس بخواهد بی حساب روزی می‌دهد (و از مواهب بی انتهای خویش بهره‌مند می‌سازد). ﴿٣٨﴾
کسانی که کافر شدند، اعمالشان همچون سرابی است در یک کویر که انسان تشنه از دور آن را آب می‌پندارد؛ اما هنگامی که به سراغ آن می‌آید چیزی نمی‌یابد، و خدا را نزد آن می‌یابد که حساب او را بطور کامل می‌دهد؛ و خداوند سریع الحساب است! ﴿٣٩﴾
یا همچون ظلماتی در یک دریای عمیق و پهناور که موج آن را پوشانده، و بر فراز آن موج دیگری، و بر فراز آن ابری تاریک است؛ ظلمت‌هایی است یکی بر فراز دیگری، آن گونه که هر گاه دست خود را خارج کند ممکن نیست آن را ببیند؛ و کسی که خدا نوری برای او قرار نداده، نوری برای او نیست! ﴿٤٠﴾

تفسیر آیات روز یازدهم

نور الهی که در آیه نور آمده بود در خانه‌هایی قرار دارد که در آنها مدام تسبیح خداوند گفته می‌شود. امام باقر علیه السلام در مطلبی راجع به حجت‌های الهی این آیه را تلاوت فرموده و می‌گویند: «آن‌ها خانه‌های پیامبران و رسولان و حکیمان و امامان راهنماهاست» (الکافی، ج ۸، ص ۱۱۹)

در آیه ۳۷ شرح حال افرادی آمده است که تجارت کردن آنها را از ذکر و یاد خدا دور نمی‌کند. یکی از یاران امام صادق علیه السلام نقل می‌کند: خدمت امام صادق علیه السلام رسیدم و از ما درباره‌ی عمرین مسلم

پرسید که چه می‌کند؟ عرض کردم: «خوب است و کار نیکو می‌کند، اما تجارت را رها کرده است». امام صادق علیه السلام (سه بار فرمود: «کار شیطان است، آیا او نمی‌داند که رسول خدا (کاروانی را که از جانب شام می‌آمد، خریداری نمود و با بخشی از آن قرض خود را ادا نمود و اضافه‌ی آن را در میان نزدیکان تقسیم کرد؟ خدای متعال می‌فرماید: رَجَالَ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ قصه سرایان می‌گویند: این قوم تجارت نمی‌کردند، دروغ گفته‌اند، ولی آنان نماز را در وقت خودش ترک نمی‌گفتند، این بهتر از کسی است که در نماز حاضر می‌شود و تجارت نمی‌کند. (الکافی، ج ۵، ص ۷۵ / تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۲۶)

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام روایت کرده که در تأویل فرمایش خدای تعالی که می‌فرماید: (آیه ۳۹ سوره حج) أُولَئِكَ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنفُسِهِمْ يُقَاتِلُوا - الخ: «به آنان که مورد خطر نبرد دشمنند، رخصت (در قتل) داده شده، چون آنان مورد ستم واقع شده‌اند و همانا خداوند بر یاری آنان مسلماً توانا است آن حضرت فرمود: این آیه درباره‌ی قائم علیه السلام و یاران او نازل شده است»

نیکی کردن به مردم در همه جای دنیا امری پسندیده است اما آن عمل نیکی که حسنه محسوب شود و خداوند بر ثواب آن بیافزاید باید استناد دارد شرعی و ارزش آخرتی و به نیت الهی صورت بگیرد. آیه ۳۹ و ۴۰ در مقابل آیات قبل که شرح حال مؤمنانی بود که از ذکر خدا غافل نمی‌شوند، این آیات اعمال کافران را به سراب تشبیه کرده که در آن آب پیدا نمی‌شود و بیهود تلاش می‌کنند و در ظلمت کامل قرار دارند و بهره‌ای از نور و هدایت نبرده‌اند.

نکته تربیتی

یکی از فرهنگ‌های خوب خانواده قرآنی اقامه نماز وقت در مسجد محل یا در منزل به صورت جماعت یا فردی است که باعث می‌شود کودکان نیز از والدین خویش یاد بگیرند که در موقع هر کاری اگر وقت نماز شد باید ابتدا نماز را اقامه کنند سپس به بقیه کار و بازی خود ادامه دهند.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مِنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالصَّيْرُ صَافَاتٍ كُلُّ قَدْ عَلِمَ
صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿۱۱﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿۱۲﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُزْجِي سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا
فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ
بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَنَا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ ﴿۱۳﴾ يُقَلِّبُ
اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لَأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿۱۴﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ
مَاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي
عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱۵﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ
مُبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۱۶﴾

آیا ندیدی تمام آنان که در آسمانها و زمینند برای خدا تسبیح می کنند، و همچنان
پرندگان به هنگامی که بر فراز آسمان بال گسترده اند؟! هر يك از آنها نماز و تسبیح
خود را می داند؛ و خداوند به آنچه انجام می دهند داناست! ﴿۱۱﴾

و از برای خداست حکومت و مالکیت آسمانها و زمین؛ و بازگشت (تمامی
موجودات) بسوی اوست! ﴿۱۲﴾

آیا ندیدی که خداوند ابرهایی را به آرامی می راند، سپس میان آنها پیوند می دهد،
و بعد آن را متراکم می سازد؟! در این حال، دانه های باران را می بینی که از لابه لای
آن خارج می شود؛ و از آسمان - از کوه هایی که در آن است (ابرهایی که همچون
کوه ها انباشته شده اند) - دانه های تگرگ نازل می کند، و هر کس را بخواهد
بوسیله آن زیان می رساند، و از هر کس بخواهد این زیان را برطرف می کند؛ نزدیک
است درخشندگی برق آن (ابرها) چشمها را ببرد! ﴿۱۳﴾

خداوند شب و روز را دگرگون می سازد؛ در این عبرتی است برای صاحبان بصیرت! ﴿۱۴﴾
و خداوند هر جنبه های را از آبی آفرید؛ گروهی از آنها بر شکم خود راه می روند، و
گروهی بر دو پای خود، و گروهی بر چهار پا راه می روند؛ خداوند هر چه را بخواهد
می آفریند، زیرا خدا بر همه چیز تواناست! ﴿۱۵﴾

ما آیات روشنگری نازل کردیم؛ و خدا هر که را بخواهد به صراط مستقیم هدایت
می کند! ﴿۱۶﴾

ابو بصیر از امام صادق علیه السلام در مورد آیه ۴۱ سوره الرحمن «گناهکاران با رخسارشان شناخته می‌شوند» روایت کرده که فرمودند: «خدا آنان را می‌شناسد ولی این آیه درباره قائم نازل شده است که او ایشان را به چهره‌شان می‌شناسد و او و یارانش آنان را بی‌امان از دم شمشیر می‌گذرانند».

ردان و زنان بی همسر خود را همسر دهید، همچنین غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را؛ اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند از فضل خود آنان را بی‌نیاز می‌سازد؛ خداوند گشایش دهنده و آگاه است! (۳۲)

و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید پاکدامنی پیشه کنند تا خداوند از فضل خود آنان را بی‌نیاز گرداند! و آن بردگانتان که خواستار مکاتبه (قرارداد مخصوص برای آزاد شدن) هستند، با آنان قرارداد ببندید اگر رشد و صلاح در آنان احساس می‌کنید (که بعد از آزادی، توانایی زندگی مستقل را دارند)؛ و چیزی از مال خدا را که به شما داده است به آنان بدهید! و کنیزان خود را برای دستیابی متاع ناپایدار زندگی دنیا مجبور به خودفروشی نکنید اگر خودشان می‌خواهند پاک بمانند! و هر کس آنها را (بر این کار) اجبار کند، (سپس پشیمان گردد)، خداوند بعد از این اجبار آنها غفور و رحیم است! (توبه کنید و بازگردید، تا خدا شما را ببخشد!) (۳۳)

ما بر شما آیاتی فرستادیم که حقایق بسیاری را تبیین می‌کند، و اخباری از کسانی که

• تفسیر آیات روز دوازدهم

در این آیات خداوند نمونه‌هایی از خلقت خود و نعمت‌ها و شگفتی‌های آنها مانند چگونگی بارش و جابجایی روز و شب و خلقت جنبندگان و راه رفتنشان را متذکر می‌شود. اینها همگی نشانه‌های روشنی است که انسان‌ها به راحتی در زندگی دیده‌اند و همگی موجودات خداوند متعال را تسبیح می‌کنند اما در این آیات موجوداتی که از روی علم و آگاهی خداوند را تسبیح می‌کنند مورد توجه واقع شده و به عنوان گواه گرفته شده‌اند.

• نکته تربیتی

ما از همان ابتدا کودکان خود را با صدای حیوانات و انواع میوه‌ها آشنا می‌کنیم اما نکته‌ای که باید مدام به ایشان یادآوری کرد این است که همگی موجودات آفریده خدا هستند و خدا را مثل ما ستایش می‌کنند.

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٤٩﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْيِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٥٢﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ قُلْ لَا تُفْسِمُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٥٣﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَكُمْ مَا حَمَلْتُمْ وَإِن تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٥٤﴾

آنها می‌گویند: «به خدا و پیامبر ایمان داریم و اطاعت می‌کنیم!» ولی بعد از این ادعا، گروهی از آنان رویگردان می‌شوند؛ آنها (در حقیقت) مؤمن نیستند! ﴿٤٧﴾ و هنگامی که از آنان دعوت شود که بسوی خدا و پیامبرش بیایند تا در میانشان داوری کند، ناگهان گروهی از آنان رویگردان می‌شوند! ﴿٤٨﴾ ولی اگر حق داشته باشند (و داوری به نفع آنان شود) با سرعت و تسلیم بسوی او می‌آیند! ﴿٤٩﴾ آیا در دل‌های آنان بیماری است، یا شک و تردید دارند، یا می‌ترسند خدا و رسولش بر آنان ستم کنند؟! نه، بلکه آنها خودشان ستمگرند! ﴿٥٠﴾ سخن مؤمنان، هنگامی که بسوی خدا و رسولش دعوت شوند تا میان آنان داوری کند، تنها این است که می‌گویند: «شنیدیم و اطاعت کردیم!» و اینها همان رستگاران واقعی هستند. ﴿٥١﴾ و هر کس خدا و پیامبرش را اطاعت کند، و از خدا بترسد و از مخالفت فرمانش بپرهیزد، چنین کسانی همان پیروزمندان واقعی هستند! ﴿٥٢﴾ آنها با نهایت تاکید سوگند یاد کردند که اگر به آنان فرمان دهی، (از خانه و اموال خود) بیرون می‌روند (و جان را در طبق اخلاص گذارده تقدیم می‌کنند)؛ بگو: «سوگند یاد نکنید؛ شما طاعت خالصانه نشان دهید که خداوند به آنچه انجام می‌دهید آگاه است!» ﴿٥٣﴾ بگو: «خدا را اطاعت کنید، و از پیامبرش فرمان برید! و اگر سرپیچی نمایید، پیامبر مسؤول اعمال خویش است و شما مسؤول اعمال خود! اما اگر از او اطاعت کنید، هدایت خواهید شد؛ و بر پیامبر چیزی جز رساندن آشکار نیست!» ﴿٥٤﴾

تفسیر آیات روز سیزدهم

امام صادق علیه السلام در مورد این آیات می‌فرماید: درباره‌ی امیرمؤمنان علیه السلام و عثمان نازل شده است و ماجرا از این قرار است که بین امیرمؤمنان علیه السلام و عثمان بر سر باغی اختلاف افتاد. امیرمؤمنان علیه السلام فرمود: «آیا راضی می‌شوی رسول خدا را به داوری بگیریم؟» عبدالرحمن بن عوف به عثمان گفت: «داوری را نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله نبرید؛ چرا که او به نفع علی داوری می‌کند؛ ابن شیبیه یهودی را به داوری بگیرید». عثمان به امیرمؤمنان علیه السلام گفت: «من فقط به داوری ابن شیبیه راضی می‌شوم». ابن شیبیه گفت: «آیا شما رسول خدا صلی الله علیه و آله را امانتدار وحی می‌دانید در حالی که او را در داوری کردن متهم می‌کنید!» پس خداوند آیات ۴۸ تا ۵۰ را نازل نمود.

برخی منافقین می‌گویند ایمان آوردیم اما حکم پیامبر صلی الله علیه و آله را در قضاوت قبول نداشتند و ایشان را عادل نمی‌دانستند. اما مؤمنان کسانی هستند که ایمان می‌آورند و از پیامبر اطاعت می‌کنند حتی اگر به ضررشان حکم کند. نکته مهم این است که انسان در عمل از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و دین اطاعت کند ولی صرفاً گفتن زبانی اطاعت کردن فایده‌ای ندارد.

نکته تربیتی

یکی از مسائل تربیتی مهم قانون‌پذیر شدن فرزندان است، فرزندان در عین خلاقیت باید آموزش ببینند که قوانین منزل، خانواده، مدرسه و... را زیر پا نگذارند و باید دقت داشت که اگر فرزند قوانین را انجام نداد این آفت بسیاری بزرگی است.

فضیل بن یسار گوید: «از امام صادق علیه السلام در مورد معنی فرمایش خدای عزوجل سؤال کردم که می‌فرماید: **يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ اُنْسٍ بِاِمامِهِمْ** (روزی که هر گروهی را با پیشوایشان فرا می‌خوانیم) آن حضرت فرمود: ای فضیل امام خود را بشناس، که تو چون امام خود را بشناسی به تو زبانی نمی‌رسد خواه این امر پیش افتد یا تأخیر کند، و هرکس امامش را بشناسد سپس پیش از آنکه صاحب این امر قیام کند وفات یابد همانند کسی است که در سپاه آن حضرت نشسته باشد بلکه نه، (بهرتر بگویم) به منزله کسی است که زیر پرچم او نشسته باشد» محمد بن یعقوب کلینی گوید: بعضی اصحاب، (این قسمت را) چنین روایت کرده‌اند: «همچون کسی است که در رکاب رسول صلی الله علیه و آله به شهادت رسیده باشد».

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٥٥﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٥٦﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا هُمْ إِلَّا النَّارُ وَلَيْسَ الْمَصِيرُ ﴿٥٧﴾

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه‌دار خواهد ساخت؛ و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آنچنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت، و کسانی که پس از آن کافر شوند، آنها فاسقانند. ﴿٥٥﴾ و نماز را برپا دارید، و زکات را بدهید، و رسول (خدا) را اطاعت کنید تا مشمول رحمت (او) شوید. ﴿٥٦﴾ گمان میر کافران می‌توانند از چنگال مجازات الهی در زمین فرار کنند! جایگاه آنان آتش است، و چه بد جایگاهی است! ﴿٥٧﴾

تفسیر آیات روز چهاردهم

جابر بن عبدالله انصاری (گوید: جندل بن جناده یهودی خیبری بر پیامبر اکرم ﷺ وارد گشت و گفت: ... ای رسول خدا! شب گذشته موسی بن عمران را در خواب دیدم که به من فرمود: «ای جندل، بر محمد اسلام بیاور و به اوصیای پس از وی تمسک جوی. اکنون خداوند توفیق اسلام آوردن را نصیب من فرمود، اکنون بفرمایید اوصیا چه کسانی هستند تا پس از شما به ایشان تمسک جویم»؟ فرمود: «ای جندل، اوصیای من پس از خودم به عدد نقبای بنی اسرائیل است». عرض کرد: «ایشان دوازده نقیب بودند، در تورات آنها را چنین یافتیم». فرمود: «آری، امامان پس از من دوازده هستند. عرض کرد: «ای رسول خدا! آیا همه آنها در یک زمان خواهند بود»؟ فرمود: «خیر، هر یک جانشین دیگری می‌شوند و فقط سه تن از ایشان را خواهی دید». عرض کرد: «ایشان را برای من نام ببرید». فرمود: «آری، تو سید اوصیا و وارث انبیا و پدرائمه، علی بن ابی طالب را پس از من درک خواهی کرد و بعد از او پسرش حسن و آنگاه حسین پس به ایشان تمسک جوی و جهل نادانان فریبت ندهد ... عرض کرد: «ای رسول خدا! در تورات نوشت‌هایی به مضمون «ایلیا یقطو اشبراً و شبیراً یافتیم و متوجه نام‌های ایشان نشدم. تعداد اوصیا بعد از حسین چند تن است و نامشان چیست»؟ فرمود: «نُه تن از صلب حسین هستند و مهدی از جمله‌ی ایشان است». چون امامت حسین به سر آمد، پسرش علی جانشین وی خواهد شد و به زین العابدین ملقب خواهد شد؛ و چون دوره‌ی او بگذرد، پسرش

باقر امام خواهد بود و چون عمر محمد باقر به سرآید، این مسئولیت را پسرش جعفر که صادق نامیده می‌شود، برعهده خواهد گرفت؛ پس از جعفر پسرش موسی ملقب به کاظم امامت را برعهده خواهد گرفت؛ و پس از موسی پسرش علی معروف به رضا این مهم را برعهده خواهد گرفت؛ و پس از پایان مهلت رضا نوبت به پسرش محمد که زکی نامیده می‌شود، خواهد رسید؛ بعد از محمد زکی پسرش علی معروف به نقی، امام خواهد بود؛ و چون عمر علی نقی به سرآید، پسرش حسن ملقب به آمین، امام خواهد بود و بعد از وی امامشان از دید ایشان پنهان خواهد گشت.)) عرض کرد: ((ای رسول خدا! احسن است که از نظرشان پنهان خواهد شد))؟ فرمود: ((خیر، پسرش حجّت))! عرض کرد: ((ای رسول خدا! نامش چیست))؟ فرمود: ((تا زمانی که خدا او را آشکار کند، نامش برده نمی‌شود)). جندل گفت: ((ای رسول خدا! ما ذکر شمارا در تورات دیده‌ایم و موسی بن عمران ما را با شما و اوصیا پس از شما که از ذریه‌ی شما هستند آشنا ساخته است)). سپس رسول خدا آیه ۵۵ را تلاوت فرمود. جندل عرض کرد: ((ترسشان چیست))؟ فرمود: ((ای جندل! در زمان هریک از آنان شیطانی [و سلطان ظالمی] است که متعزّض آنان می‌گردد و ایشان را آزار می‌دهد، پس هنگامی که خداوند در خروج قائم ماتعجیل فرماید [و خروج کند] زمین را پر از عدل و داد می‌کند چنانچه پراز ظلم و جور شده باشد))، سپس فرمود: ((خوشابه حال کسانی که بردوستی ایشان استوار باشند، آنان کسانی هستند که خداوند در قرآن وصف نموده: [پرهیزکاران] کسانی هستند که به غیب [آنچه از حس پوشیده و پنهان است] ایمان می‌آورند. (بقره آیه ۳) و ایشانند حزب خدایند، و آگاه باشید که حزب خداوند رستگارانند (مجادله آیه ۲۳)).

• نکته تربیتی

یکی از وظایف مهم والدین در روایات به خصوص از وظایف پدر انتخاب نام نیکو و آموزش قرآن کریم است امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌فرمایند: ((حق فرزند بر پدر این است که نام نیکویی برایش انتخاب کند و او را نیکو تربیت نماید و قرآن را به او یاد بدهد.)) (نهج البلاغه، کلمات قصار، ش ۳۳۹) از نام‌های بسیار سفارش شده نام عبدالله، عبد الرحمن، احمد و محمد برای پسران و فاطمه و زینب برای دختران است.

فضیل بن یسار گوید: شنیدم امام باقر علیه السلام فرمود: ((هرکس بمیرد و امامی نداشته باشد، مرگش مرگ جاهلیت باشد، و هرکس بمیرد در حالی که به امام خویش آشنا است زبانی به حال او نخواهد داشت خواه این امر پیش افتد و یا دیر کند، و هرکس بمیرد در حالی که آشنا به امام خویش است همانند کسی است که [پیا خاسته] در خدمت قائم علیه السلام در خیمه آن حضرت باشد)).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ أَذِنُكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَرَمْتُمْ بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَ هُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿۵۸﴾ وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿۵۹﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿۶۰﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَوْلِيَاءِكُمْ أَوْ بُيُوتِ حَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مَبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿۶۱﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید! بردگان شما، و همچنین کودکانی که به حد بلوغ نرسیده اند، در سه وقت باید از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح، و نیمروز هنگامی که لباس های (معمولی) خود را بیرون می آورید، و بعد از نماز عشا؛ این سه وقت خصوصی برای شماست؛ اما بعد از این سه وقت، گناهی بر شما و بر آنان نیست (که بدون اذن وارد شوند) و بر گرد یکدیگر بگردید (و با صفا و صمیمیت به یکدیگر خدمت نمایید). این گونه خداوند آیات را برای شما بیان می کند، و خداوند دانا و حکیم است! ﴿۵۸﴾

و هنگامی که اطفال شما به سن بلوغ رسند باید اجازه بگیرند، همان گونه که اشخاصی که پیش از آنان بودند اجازه می گرفتند؛ اینچنین خداوند آیاتش را برای شما بیان می کند، و خدا دانا و حکیم است! ﴿۵۹﴾

و زنان از کار افتاده ای که امید به ازدواج ندارند، گناهی بر آنان نیست که لباس های (روبین) خود را بر زمین بگذارند، بشرط اینکه در برابر مردم خود آرایی نکنند؛ و اگر خود را بپوشانند برای آنان بهتر است؛ و خداوند شنوا و داناست. ﴿۶۰﴾

بر نابینا و افراد لنگ و بیمار گناهی نیست (که با شما هم غذا شوند)، و بر شما نیز گناهی نیست که از خانه های خودتان (خانه های فرزندان یا همسرانتان که خانه خود شما محسوب می شود بدون اجازه خاصی) غذا بخورید؛ و همچنین خانه های پدرانتان، یا خانه های مادرانتان، یا

خانه‌های برادرانتان، یا خانه‌های خواهرانتان، یا خانه‌های عموهایتان، یا خانه‌های عمه‌هایتان، یا خانه‌های دایی‌هایتان، یا خانه‌های خاله‌هایتان، یا خانه‌ای که کلیدش در اختیار شماست، یا خانه‌های دوستانتان، بر شما گناهی نیست که بطور دسته جمعی یا جداگانه غذا بخورید؛ و هنگامی که داخل خانه‌ای شدید، بر خویشان سلام کنید، سلام و تحیتی از سوی خداوند، سلامی پربرکت و پاکیزه! این گونه خداوند آیات را برای شما روشن می‌کند، باشد که ببیندیشید! ﴿٦٦﴾

در منابع اهل سنت آمده است که مسروق گوید: «نزد ابن مسعود (مفسر قرآن کریم و ازیاران پیامبر اکرم ﷺ) بودیم، مردی به او گفت: آیا پیامبر شما صلی الله علیه و آله به شما خبر داده است که چند نفر پس از او جانشین خواهد بود؟ گفت: آری، و هیچکس پیش از تواز من نپرسیده بود و تو البته از نظر سن جوانترین فرد قوم هستی، من از آن حضرت شنیدم که می‌فرماید: پس از من به تعداد نقباء موسی علیه السلام جانشین خواهد بود.

• تفسیر آیات روز پانزدهم

در این آیات خداوند متعال به مؤمنین چند تذکر اخلاقی نسبت به رعایت عفت و احترام در خانواده را می‌دهد: اجازه گرفتن برای ورود به حوزه خصوصی احکام مربوط به پوشش بانوان سالخورده سلام کردن هنگام ورود به منازل اقوام خوردن و آشامیدن در خانه اقوام از امام باقر علیه السلام روایت است: در کتاب امیرالمؤمنین که پسر از مال پدر [بدون اجازه‌ی او] چیزی استفاده نکند؛ ولی پدر هرگاه بخواهد می‌تواند از مال فرزند هرچه را تصرف کند. (الکافی، ج ۵، ص ۱۳۶)

• نکته تربیتی

اجازه گرفتن یکی از موضوعات تربیتی است که گاهی والدین به دلیل آزادی و راحتی فرزندان از آن غافل می‌شود. آموزش فرزندان در این موضوع چه هنگام ورود به اتاق و خانه‌ها و چه استفاده از وسایل و حتی خوردن و آشامیدن باعث می‌شود تا در آینده نیز از آسیب‌های بزرگسالی (که ناشی از آموزش ندادن‌های کودکی است) مانند دزدی و بی‌حیای و فحشاء در امان بمانند.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا
حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا
اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذْنِ لِمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ
الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ
أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٢﴾ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ
عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

مؤمنان واقعی کسانی هستند که به خدا و رسولش ایمان آورده‌اند و هنگامی که در کار مهمی با او باشند، بی اجازه او جایی نمی‌روند؛ کسانی که از تو اجازه می‌گیرند، براستی به خدا و پیامبرش ایمان آورده‌اند! در این صورت، هر گاه برای بعضی کارهای مهم خود از تو اجازه بخواهند، به هر یک از آنان که می‌خواهی (و صلاح می‌بینی) اجازه ده، و برایشان از خدا آمرزش بخواه که خداوند آمرزنده و مهربان است! ﴿٣١﴾
صدا کردن پیامبر را در میان خود، مانند صدا کردن یکدیگر قرار ندهی؛ خداوند کسانی از شما را که پشت سر دیگران پنهان می‌شوند، و یکی پس از دیگری فرار می‌کنند می‌داند! پس آنان که فرمان او را مخالفت می‌کنند، باید بترسند از اینکه فتنه‌ای دام‌نشان را بگیرد، یا عذابی دردناک به آنها برسد! ﴿٣٢﴾
آگاه باشید که برای خداست آنچه در آسمان‌ها و زمین است؛ او می‌داند آنچه را که شما بر آن هستید، و (می‌داند) روزی را که بسوی او بازمی‌گردند؛ و (در آن روز) آنها را از اعمالی که انجام دادند آگاه می‌سازد؛ و خداوند به هر چیزی داناست! ﴿٣٦﴾

تفسیر آیات روز شانزدهم

خداوند در این آیات مؤمنان را فقط کسانی معرفی می‌کند که ضمن ایمان به خداوند متعال و رسول اکرم ﷺ، هنگامی که امر اجتماعی مهمی مانند جنگ یا شروع یک حرکت جمعی در جامعه مسلمین به راه می‌افتد، بدون اجازه صحنه را رها نکرده، بلکه اگر کار مهمی برای فرد پیش آمد از حضرت رسول اکرم ﷺ اجازه می‌گیرند. وقتی پیامبر اکرم ﷺ مؤمنان را به کار جمعی فرا می‌خوانند شایسته نیست دزدانه از زیر کار شانه خالی کرده زیرا برای خود ایشان عذاب به همراه دارد زیرا خداوند متعال در همه حال به کارهای ما آگاه است. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: ای مردم! به درستی که برای خدای سبحان در زمین حجتی محکم‌تر از پیغمبر ما محمد و حکمتی رساتر از کتاب او قرآن عظیم نبوده است. و خدای بلند مرتبه از میان شما جز کسی را که به ریسمان او چنگ زده و به پیامبر او اقتدا کرده باشد، مدح نکرده است. و به درستی که هلاک نشده مگر کسی که نافرمانی و مخالفت او را کرده باشد و از هوای نفسش پیروی کرده باشد. به خاطر همین مطلب می‌فرماید: **قَلْبُحَدَّرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ**. (عیون الحکم والمواعظ، ص ۵۵۷ / غرر الحکم، ص ۱۱۰)

امام صادق علیه السلام می‌فرماید:
رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:
«هرکس در حالی که امام
خودش رانمی‌شناسد بمیرد، به
مرگ جاهلیت مرده است».

نکته تربیتی

موضوع اجازه گرفتن تا جایی در امور تربیتی مهم است که سعادت و شقاوت انسان را رقم می‌زند. اگر فرد بدون اجازه و از روی دلخواه صحنه اجتماعی اسلامی را ترک کند مورد عذاب واقع می‌شود پس موضوع اجازه گرفتن رانه فقط برای حفظ نظم و حقوق دیگران بلکه برای سعادت فرزندان خود به ایشان آموزش می‌دهد.

○ محرم کیست؟

بانوان می توانند در برابر آقایان محرم خویش سر و گردن و مقداری از دستها و پاهارا نپوشانند، اما بقیه بدن را باید بپوشانند. و جایز نیست به شکل نیمه عریان در مقابل آنها ظاهر شوند. محارم کسانی هستند که ازدواج با آنان حرام است و لازم نیست نزد ایشان حجاب کامل رعایت شود. محارم و احکام آن در قرآن آمده است. نسب، ازدواج و رضاع (شیر دادن) از باعث محرمیت می شود و بر اساس آنها محارم به محارم نسبی، محارم سببی و محارم رضاعی تقسیم می شوند.

در این آیه ی ۳۱ سوره شریفه نور خدای متعال محارم یک خانم رویبان می کند و می فرماید یک خانم باید زینت های خود را بپوشاند از همه مردان الا این افراد که محرم او هستند:

۱) شوهر (۲) پدر (۳) پدر شوهر (۴) پسر (۵) پسر شوهر (۶) برادر (۷) پسر برادر (۸) پسر خواهر (۹) پسرانی که هنوز به سن تمییز نرسیده اند البته دایی و عمو هم جزء محارم یک خانم هستند که در این آیه نیامده اند.

روایات

رسول اکرم (ص):

روی خویش را از زنی که جامه های نازک و بدن نما پوشیده بود برگرداند، و فرمودند: همین که زن به حد بلوغ رسید، سزاوار نیست چیزی از بدن او دیده شود، مگر از مچ دست به پایین و صورتش.

(الدرالمنثور، ج ۵)

نامحرم کیست؟

در اصطلاح نامحرم در برابر محرم به کسی گفته می‌شود که رعایت احکام حجاب کامل در برابر او واجب و ازدواج با او جایز است.

نگاه کردن مردان به بدن زن نامحرم به جز صورت و دست‌ها تا مچ جایز نیست. همچنین نگاه کردن به صورت و دست‌ها و نیز گوش دادن به صدای زن نامحرم در صورتی که منجر به گناه شود، حرام است. بنا به فتوای فقها بر زن واجب است که تمام بدن خود را از نامحرم بپوشاند. البته در پوشاندن گردی صورت و دست‌ها از انگشتان تا مچ، اختلاف نظر است و بیشتر فقیهان پوشاندن آن را واجب نمی‌دانند. همچنین نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم جایز نیست.

روایات

رسول اکرم (ص):

پروردگارا، زنانی که خود را پوشیده نگه می‌دارند، مشمول

رحمت و غفران خود بگردان

(مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۲۴۴)

۱. به استثنائی که در مورد ازدواج با شوهر خواهر وجود دارد.

دعای فرج

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
به نام خداوند رحمن و رحیم

اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ الْحُجَّةِ بْنِ الْحَسَنِ صَلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَى ابائِهِ فِي هَذِهِ
السَّاعَةِ،

خدا یا برای ولیت حجت بن الحسن که درودهایت بر او و پدرانش باد
در این ساعت،

و فِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَ حَافِظًا وَقَائِدًا وَ نَاصِرًا وَ دَلِيلًا وَ عِيْنًا
و در هر ساعت سرپرست و نگهبان و پیشوا و یاور و راهنما و دیده بان باش،

حَتَّى تُسَكِّنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَ تُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا .
تا او را با رغبت مردم در زمینت سکونت دهی، و زمانی طولانی
بهره مندش سازی

